

H

art

Filip Vervaeke

Sophie Podolski

Rein Dufait

Dirk Vander Eecken

Rana Hamadeh

City report:
Rotterdam

Egon Van
Herreweghe

25 januari 2018

5 414306 125766 01770

België 7,00 € / P608043 / Nederland 8,00 €
verschijnt maandelijks, niet in augustus /
chaque mois, pas en août / monthly, not
in August

over hedendaagse kunst in België en
omgeving / d'art contemporain en
Belgique et ses environs /
on contemporary art in Belgium and
surroundings

Emma Hart, installatiezicht 'Mamma Mia!', 2017 in de Collezione Maramotti, Reggio Emilia © Emma Hart © foto: Dario Lasagni

Emma Hart, winnares Max Mara Art Prize 2016, in Collezione Maramotti

'Mijn hoofd is een maatbeker'

De Engelse kunstenares Emma Hart (*1974) won in 2016 de Max Mara Art Prize for Women. Dat bood haar de mogelijkheid om een half jaar lang aan één project te werken. Het resultaat, haar installatie 'Mamma Mia!', was eerder dit jaar in Whitechapel Gallery in Londen te zien maar wordt nu in alle kracht en subtiliteit getoond in de Collezione Maramotti in Reggio Emilia. 'Mamma Mia!' gaat over de schaduwzijden van het gezinsleven.

Eric RINCKHOUT

In het bescheiden stadje Reggio Emilia, tussen Parma en Bologna, staat het hoofdkwartier van het Italiaanse modehuis Max Mara. Stichter Achille Maramotti had een zwak voor moderne kunst, die hij onderbracht in het voormalige bedrijfsgebouw, een betonnen maar vederlicht ogend complex uit 1951. Het modehuis heeft zijn wortels in Reggio Emilia omdat de moeder van Achille Maramotti er een naaischool had. De streek staat al langer bekend voor haar textielproductie.

De Collezione Maramotti is niet alleen een boeiend museum van moderne en hedendaagse kunst: het bevat tweehonderd werken met de klemtoon op de arte povera en de Transavanguardia, naast schilderijen van Francis Bacon, Cy Twombly, Julian Schnabel en Anselm Kiefer. De nazaten van Achille Maramotti hebben ook in 2005 de Max Mara Prize for Women in het leven geroepen: een tweejaarlijkse onderscheiding die vrouwelijke kunstenaars, werkzaam in het Verenigd Koninkrijk, de kans biedt tijdens een residentie van zes maanden in Italië een ambitieus artistiek project uit te werken. Eerdere winnaressen

waren videokunstenares Laure Prouvost en Andrea Büttner. Tot 28 februari 2018 stelt de Londense Emma Hart haar grootschalige installatie 'Mamma Mia!' tentoon: een multidisciplinair werk over het gezin en zijn demonen.

Lampenkappen

"Ik geef toe, echt vrolijk is het werk niet", lacht Emma Hart, getrouwd en zelf moeder. Dat laatste is niet onbelangrijk, want ook gezinsfoto's maken deel uit van haar project. Het gaat om ogenschijnlijk banale familiekiekjes die toch weer bijzonder worden omdat moeder, vader en dochter, waar ze zich ook bevinden, steevast de toeschouwer uitdrukkeloos aankijken, hem/haar zo betrekken in het tafereel én bewust maken van zijn/haar positie. Het gezin is een eenheid, de gezinsleden klitten samen, maar vrolijk gaat het er niet aan toe. Die foto's staan in de prachtige publicatie die de tentoonstelling vergezelt, maar zijn uiteindelijk niet in de installatie zelf opgenomen, die zo veel zuiverder en strakker blijft. Toch zetten de foto's de toon voor het hele kunstwerk.

Die installatie zelf bestaat hoofdzakelijk uit 'mensenhoofden' in keramiek, die telkens op een andere manier beschilderd zijn. Alle hoofden zijn net boven de mond afgesneden, zijn hol van binnen en hangen aan een kabel aan het plafond van één grote betonnen ruimte, alsof het om lampenkappen of Halloween-pompoenen gaat. Elk hoofd is vanbinnen verlicht en de toeschouwer kan dus in elk hoofd naar binnen kijken en zo de gedachten of obsessies van elk individu zien.

Op het eerste gezicht lijken de glanzende hoofden vrolijk: ze zijn aan de buitenkant wit en zwart beschilderd en lijken soms wat op maatbakers door de verdelingen die Emma Hart heeft aangebracht. "Mijn hoofd is een maatbeker", zegt ze daarover. "Er worden dingen ingegoten en er komen dingen weer uit." Maar bij nader inzien lijken sommige hoofden eerder op 'De Schreeuw' van Munch, met handen die in afschuw voor de ogen worden geslagen.

Binnen in die hoofden van blinkend keramiek heeft Emma Hart kleurrijke patronen geschilderd: grafieken over de economische recessie, borsten (of is het de eeuwig herhaalde M

van McDonalds?), handen die willen bezitten, egoïstische koppen die alleen over 'I' kunnen spreken, een groene figuur verteerd door jaloezie ... Zoals ze zelf zegt: vrolijk is anders. Elk hoofd projecteert een wit tekstballonnetje op de grond. Kortom: iedereen praat maar niemand praat mét iemand. Bovendien zijn de tekstballonnen leeg.

In de ruimte draaien ook enkele ventilatoren. Zij lijken niet alleen de hoofden te guillotineren, maar bestaan bovendien uit grote messen, lepels en vorken. Huiselijk bestek wordt op die manier een gevaarlijk wapen, samen eten is oorlogsvoering. De somberheid wordt nog vergroot door het ruwe beton van de wanden in de strakke, kille tentoonstellingsruimte.

Maar toch voelt de hele installatie niet deprimerend aan en tegelijk is er ook een sprankel hoop. Eén hoofd mag dan op de grond zijn gevallen – de kabel is uitgerafeld en geknapt –, alle andere hoofden zijn met elkaar verbonden door elektrische snoeren. Zo lijken ze toch één hechte familie te zijn. De rode snoeren lopen over de muur van de tentoonstellingsruimte in een zigzagpatroon dat veel wegheeft van een cardiogram: alsof de hele familie van hoofden ook de hartslag gemeen heeft.

"Ik beeld inderdaad de huiselijke vreugde én de huiselijke angst uit", zegt Emma Hart. Altijd al is ze gefascineerd geweest door gezinsrelaties, maar door de Max Mara Prize heeft ze zich in dat onderwerp kunnen vastbijten. Ze verbleef twee maanden in Milaan, waar ze met gezinspsychotherapeuten heeft gewerkt. Ook het vervaardigen van keramiek leerde ze tijdens haar residentie in Italië, meer bepaald in het Museo Carlo Zauli in Faenza, waar zich ook het wereldvermaarde keramiekmuseum bevindt. "Ik kon wel al werken met klei, maar zonder de Max Mara Prize had ik deze installatie nooit kunnen maken. Dit is het belangrijkste kunstwerk dat ik tot nu toe heb gemaakt. Het heeft mijn leven veranderd."

Emma Hart 'Mamma Mia!' tot 18 februari in Collezione Maramotti, via Fratelli Cervi 66, Reggio Emilia, IT.
www.collezionearamotti.org

BOEK

Robbrecht en Daem ontcijferd

In 1975 richtten Paul Robbrecht en Hilde Daem samen een architectenbureau op in Gent. Er heerste een economische crisis. Opdrachten waren dus schaars. Toch vestigde het bureau al snel de aandacht op zich met hun toen nog ongewone visie op architectuur als een autonome discipline. Het bureau viel daarnaast op door zijn intense relaties met kunstenaars. Sindsdien bouwde het een uitzonderlijk oeuvre bij elkaar, met projecten tot ver buiten de Belgische grenzen. 'An anthology', een uitgave van het Mercatorfonds, maakt een balans op van dit oeuvre.

Maarten Van Den Driessche, redacteur van deze bundel, geeft in zijn inleiding aan dat het boek niet alle werken toont, maar vooral inzicht wil bieden in de methodes en denkwereld van het bureau. Daartoe selecteerde hij samen met de architecten het enigszins arbitraire getal van 63 al dan niet uitgevoerde projecten. Toch is dat ook weer geen lukraak getal: het behoort tot de 'Louie reeks', een maat- en verhoudingssysteem geïnspireerd op het oeuvre van de Amerikaanse architect Louis Kahn. Het bureau baseert er al sinds eind jaren 1990 zijn projecten op.

De 63 projecten zijn gegroepeerd onder elf begrippen, die een bepaalde invalshoek bieden op het oeuvre. De architectuur van Robbrecht en Daem put immers uit een veelheid aan bronnen, invloeden en methodes. Ze is niet ontwikkeld vanuit een aantal herkenbare vormprincipes, die dan consequent ontwikkeld werden. Vormelijk is dit oeuvre erg divers, en doorgaans eigengereid. De Aue-paviljoenen voor Documenta IX (1992) in Kassel lijken in vormelijk opzicht bijvoorbeeld erg weinig op de Stadshal in Gent, opgeleverd in 2012.

Negen van die projecten worden omstandiger toegelicht, omdat ze een ijkpunt of mijlpaal zijn in de ontwikkeling van het bureau. Daaronder 'landmarks' als het Concertgebouw in Brugge of het nog te bouwen nieuwe hoofdkwartier van de VRT. Het is de verdienste van dit boek dat het inzichtelijk maakt wat de band is tussen al deze projecten, waarom ze ondanks hun diversiteit toch een 'oeuvre' vormen. Dat gebeurt uiteraard aan de hand van plannen, schetsen en foto's, zoals een nieuwe reeks foto's van Filip Dujardin van de sleutelprojecten.

Het boek gaat echter verder dan dat. Teksten zijn hier geen onderschriften bij beelden, maar een essentieel onderdeel van het boek. Bij elk project volgt een selectie van kritieken van diverse auteurs en bedenkingen van de architecten zelf. Naast die discursieve omkadering per project bevat het boek ook essays van auteurs als Ellis Woodman, Joan Oackman, Wouter Davidts, Christophe Van Gerrewey en Asli Çiçek over specifieke aspecten van het oeuvre. Tot slot is er ook een interview van Chantal Pattyn met Paul Robbrecht, Hilde Daem en hun zoon Johannes, sinds 2012 partner van het bureau.

Maarten Van den Driessche haakt alles aan elkaar tot een overtuigende 'score' met inleidingen bij elk hoofdstuk en een lijst van 'glosses', referentiebegrippen, die alle lijnen binnen het boek stevig samennemen. Het is daarmee de best denkbare introductie tot een ondertussen wereldvermaard oeuvre.

Pieter T'JONCK

'Robbrecht en Daem / An anthology', Maarten van den Driessche red, 732 bladzijden, Mercatorfonds Brussel. Prijs 59,95 euro.

Emma Hart, winner of the Max Mara Art Prize 2016,
at the Collezione Maramotti

“My head is a measuring cup”

The English artist Emma Hart (*1974) won the Max Mara Art Prize for Women in 2016. This gave her the opportunity to work on one single project during half a year. This resulted in her installation “Mamma Mia!”, shown earlier this year at the Whitechapel Gallery in London and now on display, in all its power and subtlety, at the Collezione Maramotti in Reggio Emilia. “Mamma Mia!” is about the drawbacks of family life.

Eric Rinckhout

The modest town of Reggio Emilia, between Parma and Bologna, houses the headquarters of Italian fashion house Max Mara. Its founder Achille Maramotti had a weak spot for modern art. He housed the collection in an old company building, a concrete yet very light complex from 1951. Max Mara has its roots in Reggio Emilia. It's there that Achille Maramotti's mother had a school for seamstresses. The region has always been renowned for its textile industry.

The Collezione Maramotti houses an exciting collection of modern and contemporary art. The two-hundred pieces focus on the arte povera and the Transavanguardia, but also include works by Francis Bacon, Cy Twombly, Julian Schnabel and Anselm Kiefer. The Collezione Maramotti is more than a museum ; in 2005, Achille Maramotti's heirs created the Max Mara Art Prize for Women, a biannual award for female artists working in the United Kingdom, giving them the opportunity to work as artist-in-residence in Italy and work on one major artistic project. Previous winners include Laure Provost and Andrea Büttner. Until 18th February 2018, London-based artist Emma Hart will be showing her large-scale installation “Mamma Mia!”, a multi-disciplinary work on the family and its demons.

Lamp shades

“I admit, it doesn't make one cheerful”, laughs Emma Hart, herself married and a mother of one. The fact that she has a family plays a role in the project, which includes family pictures. Seemingly trivial family pictures become special after all, as wherever they find themselves, mother, father and daughter stare into the camera without any expression, thereby involving the spectator in the scene and making him/her aware of his/her position. A family is a unit, with its members clinging together, but it's not all bliss. The pictures appear in the excellent catalogue which goes with the exhibition, but have eventually not made it to the installation itself, which as a result gains in purity and austerity. Yet the pictures do set the tone for the entire work of art.

The installation itself consists of ceramic “human heads”, each painted in a different way. All heads have been cut just above the mouth, they are hollow inside and they hang on cables from the ceiling in one big concrete space, as if they were lamp shades or Halloween pumpkins. Each head is lit from the inside. Spectators can, thus, look into each head and see the thoughts and obsessions of each individual.

The shiny heads appear cheerful at first ; painted black and white on the outside, with what look like scales painted by Emma Hart, conveying the image of measuring cups. “My head is a measuring cup”, she says. “Things are poured into it and things come out of it”. But, when looking closer, some of the heads remind more of “The Scream” by Munch, with a figure with an agonized expression clasping its hands before its eyes.

On the inside of the shiny ceramic heads, Emma Hart has painted colourful patterns: graphs relating to the economic recession, breasts (or is it McDonalds’ iconic M continuously repeated?), hands eager to possess, selfish heads whose every sentence starts with the word “I”, a green figure consumed by jealousy,... In her own words: indeed, it doesn’t make one cheerful. Every head projects a white text balloon onto the floor. In short: everybody is talking, but no one is talking to somebody else. In fact, the text balloons are empty.

Ceiling fans operate in the space. Not only do they appear to be guillotining the heads, their blades are, in fact, large knives, spoons and forks. Domestic cutlery thus becomes a lethal weapon; eating together is an act of war. The gloominess is further reinforced by the bare concrete of the cold, austere exhibition space. Yet, the installation as a whole does not make one feel depressed. In fact, there is still a glimmer of hope. One head may have fallen to the ground, after its cable had worn out and had broken, but electrical wires do connect the other heads, conveying the image of one united family after all. The electrical cables zigzag on the wall of the exhibition space like an electrocardiogram, as if the family of heads has a common heartbeat.

“I do indeed portray both domestic bliss and domestic fear”, says Emma Hart. Family relations have always fascinated her; the Max Mara Art Prize finally gave her the opportunity to really dive into the topic. She spent two months in Milan, working with family psychotherapists. She also learned how to make ceramics at the Museo Carlo Zauli in Faenza, home of the world-renowned ceramics museum. “I had some previous experience working with clay, but without the Max Mara Art Prize I would never have been able to make this installation. It’s the most important work of art that I have made so far. It has really changed my life”.

Emma Hart “Mamma Mia!” until 18th February 2018 at the Collezione Maramotti, via Fratelli Cervi 66, Reggio Emilia, Italy
www.collezionemaramotti.org